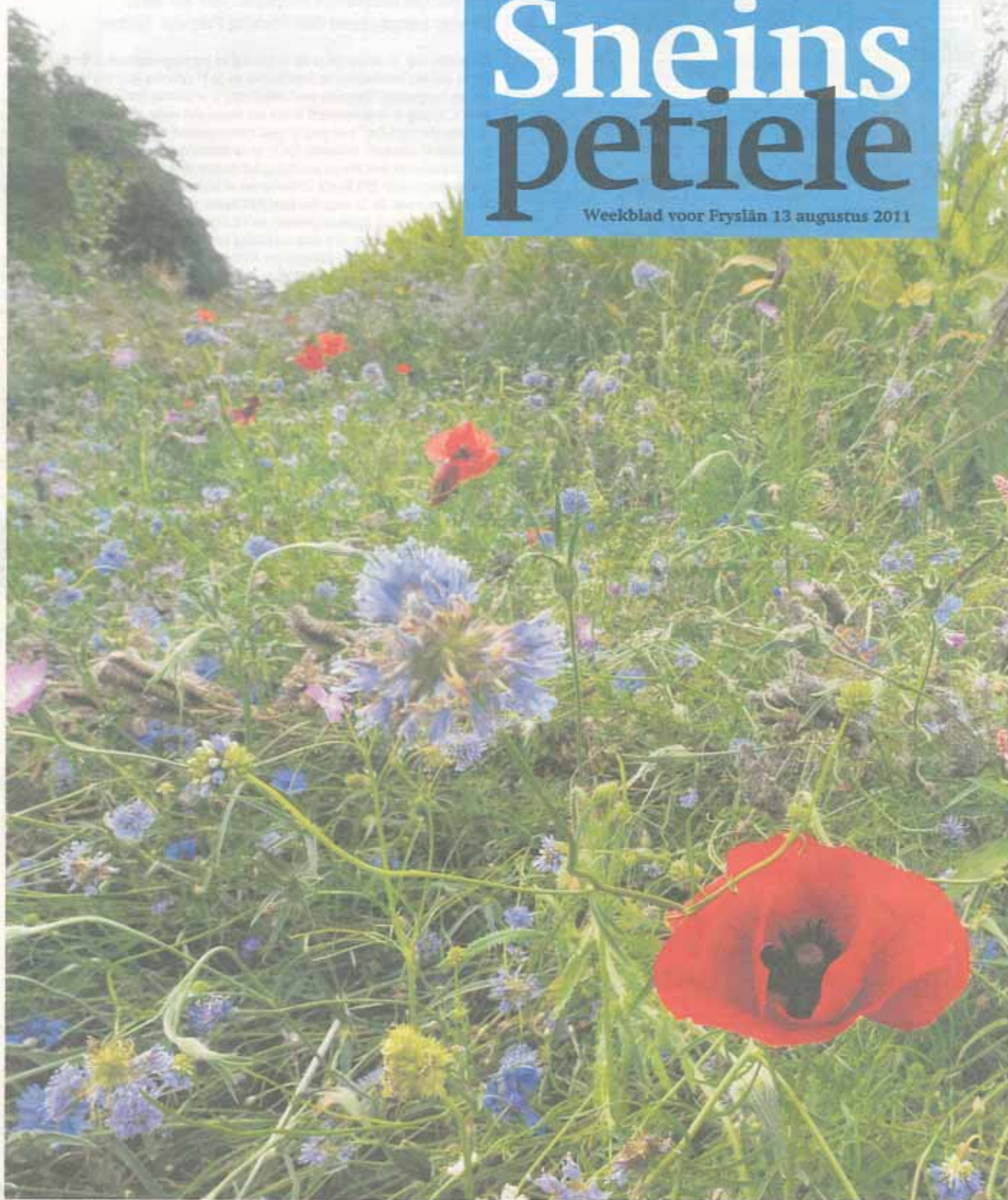

Langs de akkers
bloeit niet veel
Voors en tegens
van veldbloemen Pagina 6

FrieschDagblad

Sneins petieie

Weekblad voor Fryslân 13 augustus 2011

05 Hoe is het op...
de Potten aan
de Snitsermar: ook
in Sneekweek leuk

13 Architectuur
Hoe krijg je
als kleine gemeente
veel voor elkaar?

17 Eerste zomerbaan
Ds. Ernst van
Gulik leerde veel
als pompbediende

26 Eten & drinken
Recepten met
cranberry, want ze
zijn bewezen goed

Akkerranden Bloemen in plaats van de gifspuit

Boeren staan er niet om te springen om hun akkerranden in te zaaien met bloeiende veldbloemen. Terwijl dat toch gunstig is voor de gewasbescherming en voor akkervogels en bestuivende insecten. En ze kunnen er nog subsidie voor krijgen ook.

Door Wybe Fraanje.

Het verhaal is bekend: honingbijen en andere bloembezoekende insecten krijgen het steeds moeilijker, onder meer omdat hun biotoop verschaalt. De afgelopen tientallen jaren is de landbouw geïntensiveerd. Graslanden worden vaker gemaaid dat vroeger, waardoor wilde bloeiers geen of weinig kans krijgen. Akkerbouwers hebben er ook veel aan gedaan om van de akkeronkruiden als kamille en klipproos af te komen. Door ruilverkaveling zijn bovendien de wilde overhoekjes uit het landschap verdwenen.

Akkerranden vol wilde bloeiers ontbreken nu alweer lange tijd in het landschap.

Het is de bedoeling dat daar verandering in komt. Want voor veel bijen en insecten, maar ook voor vogels verbeteren de levensomstandigheden sterk als akkerranden worden ingezaaid met bloeiers. Er zijn verschillende subsidieprogramma's om boeren aan bloeiende akkerranden te krijgen. De provincie Fryslân had bijvoorbeeld zes jaar lang een subsidieregeling om de biotoop te verbeteren van akkervogels als gele kwikstaart, patrijs, veldleeuwerik, geelgors, graspieper, kwartelkoning en grauwe kiekendief. Er was geld voor 150 hectare aan akkerrand in de provincie.

Maar boeren stonden er niet om te springen. Ze schreven voor maar honderd hectare in.

Met ingang van vorig jaar is de regeling daarom aangepast. De subsidie blijft nu beperkt tot vier gebieden, die op basis van onder meer landschapskenmerken aangemerkt zijn als kansrijkste gebieden voor akkervogels. „Het heeft niet zoveel zin als je niet op een groter gebied de biotoop voor akkervogels verbetert”, zegt Sjeff van der Lubbe van de afdeling Programma's en Projecten Landelijk Gebied van de provincie. Zijn collega Marten Wesseli-

us vult aan: „Omdat die honderd hectare te verspreid lag, hebben we onvoldoende inzicht in de resultaten van die eerste subsidie-regeling.”

Door de akkerranden te concentreren in vier gebieden, en bovendien de randen te verbreden, hoopt de provincie op meer meetbare resultaten. De vier gebieden liggen achtereenvolgens ten zuiden van Appelscha, onder Harlingen, bij Anjum en aan de binnenzijde van de Waddendijk. Aan de andere kant van de dijk, in Fryslân Bûtendyks, broedde twee jaar geleden al een aantal paren van de grauwe kiekendief. Dit jaar is één paartje binnendijks,

Boeren stonden er niet om te springen. Ze schreven voor maar honderd hectare in

bij Sint Annaparochie, tot broeden gekomen.

Een tweede verandering is dat de boeren in de kerngebieden niet in hun eentje om subsidie kunnen vragen. Ze komen alleen voor geld in aanmerking als ze het samen doen met andere boeren uit de buurt, zodat een groter aaneengesloten gebied ontstaat dat geschikt is voor akkervogels.

Geen belangstelling
Maar de provincie heeft nog geen cent subsidie uitgegeven. „Tot op heden is er geen enkele belangstelling voor die nieuwe regeling”, aldus Van der Lubbe. En dat terwijl er dik 2100 euro per hectare subsidie op te krijgen is. „Een van de hoogste subsidiebedragen die we hebben in het agrarisch natuurbeheer. Daar kan het niet

aan liggen, zou je zeggen.”

Een oorzaak kan zijn dat de provincie geen gerichte promotie heeft gedaan voor de nieuwe subsidieregeling. Wesselius: „Het plan om met extra voorlichting de boeren te interesseren, is in de ijskast gezet in verband met de discussie over de bezuinigingen op agrarisch natuurbeheer. We willen de boeren bijvoorbeeld eens meenemen naar collega's die het al wel doen, zodat ze elkaar kunnen enthousiasmeren. Maar staatssecretaris Henk Bleker van Landbouw wil het hele beleid voor agrarisch natuurbeheer terug naar het ministerie halen; pas over een half jaar wordt duidelijk of dat echt gebeurt en het beheer en de coördinatie van de subsidieregeling dan niet meer bij de provincies ligt. We moeten dus een pas op de plaats maken met de campagne.”

Als die campagne er alsnog komt, is de kans op succes groot, denkt Van der Lubbe. „Als je het collectief en gebiedsgericht aanpakt, kunnen boeren best wel geïnteresseerd worden. Dat is bij het weidevogelbeheer immers ook gebeurd.”

Als het daarmee lukt, moet het met de akkerranden voor de vogels helemaal lukken, want dat is veel makkelijker dan weidevogelbeheer, zegt Wesselius. „Als je de biotoop in orde maakt, komen de akkervogels vanzelf. Bij weidevogels moet je ook veel inspanningen doen om ze te behouden als ze er eenmaal zijn. Bovendien is het een minder intensieve vorm van agrarisch beheer. Bij weidevogels gaat het om waterpeilverhoging, latere maaidata, schaarsen aan insecten voor de kuikens, etcetera.”

Hekkelen

Maar Upt Hiddema, voorzitter van LTO Noord Akkerbouw, vindt dat te makkelijk gezegd. Ook het akkerrandenbeheer heeft praktische bezwaren. „Je moet nog wel

goed bij je sloten kunnen komen om te hekkelen.”

Bovendien brengen aardappelboeren ieder jaar grond van de randen van de akkers naar het midden om een mooie ronding te krijgen, zodat het regenwater er makkelijker af kan spoelen. Hiddema denkt dat boeren er niet op zitten te wachten dat ze al die bloemenzaden over hun akker verspreiden.

Het zou kunnen dat pootaardappelboeren geen belangstelling hebben omdat ze die akkerranden liever voor hun gewassen willen gebruiken - die leveren meer op dan subsidie, beaamt Hiddema. Maar dat is het niet alleen, zegt hij. „Bij pootaardappelen heb je kans op een tegenstrijdig effect: de hoog opgeschoten akkerranden kunnen luizen aantrekken, terwijl je die juist niet wilt. Hoe opener het landschap, hoe liever de pootaardappelteler het heeft.”

En juist die hoogrenderende pootaardappelteler heb je veel in Fryslân. In Groningen, waar wel veel boeren meedoen, zit veel graan- en zetmeelteelt, die minder opbrengt en waarvoor luizen ook minder problemen geven. Daar staat al 750 hectare aan akkerranden vol bloeiende veldbloemen.

Lieveheersbeestjes

Maar bloeiende akkerranden trekken juist ook een boel natuurlijke bestrijders van luizen aan. Insecten als lieveheersbeestjes zijn een natuurlijke bescherming voor luisgevoelige gewassen, kruipende kevers vreten slakken op en vogels vangen schadelijke insecten af. Zo kan er minder gespoten worden met bestrijdingsmiddelen, of hoeven sommige insecticiden helemaal niet meer gebruikt te worden. Daarbij is de toename van de biodiversiteit in de akkerranden ook nog eens heilzaam voor de honingbij en andere bestuivende insecten.

Pyt Sipma, biologisch ak-

kerbouwer in Engwierum en bestuurslid van agrarische natuurvereniging De Guozzekrite in Dongeradeel, wijst op het belang van luizenbestrijding in de (poot)aardappelteelt. „De luis is sa skealik omdat er allegear syktes meinimt. Gongbere ikerbouwers hawwe multolerânsje op luizen. Akkerrandenbeheer is yndie net tige geskikt foar de set-ierappelteelt. Wol kinne je je offreegje oft dat foar weet as sukerbiten ek jilde moat. Dêr kinne natuerlike fijannen in soad luizen, mar ek slakken oprimje. It swiertepunt fan de natuerlike bestriding leit net by de set-ierappelpel mar by gewaaksen mei mear tolerânsje.”

Zonder kruiden langs de akkers wordt het wel heel steriel en stil

Al würde biologysk goede resultaten helle sûnder gemyske bestriding.”

Bloeiend Bedrijf

Het terugdringen van insecticidengebruik is een speerpunt van de Europese Commissie en het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Die hebben parallel aan de provinciale regeling afgelopen voorjaar een aparte subsidieregeling opgetuigd, die vooraansog tot 2014 loopt. Het beleid wordt uitgevoerd door Bloeiend Bedrijf, waarbij inmiddels zo'n driehonderd boeren in Nederland zijn aangesloten. In Fryslân gaat het om achttien boeren.

Sipma noemt de bloeiende akkerranden een versterking van het systeem. Aan akkerranden,

De zaadmengsels van Bloeiend Bedrijf kunnen 21 akkerbloeiërs bevatten, onder andere meisesogen, boekweit, koriander, bolderik, gipskruid, kleine zonnebloem, teunisbloem, hoofdjegillia, drakenkop, korenbloem, klaproos, cosmea en gipskruid.

Bloeiende akkerkranden van maatschap Van de Lageweg bij Oltterterp, Pyt Sipma bij Engwierum en Jochum Stienstra bij Hallum.
Foto's: Marchje Andringa

zoals slootoevers, mag immers niet gespoten worden, omdat bestrijdingsmiddelen niet in het oppervlaktewater mogen komen. Met bloeiende akkerkranden kunnen de boeren volstaan met alleen in het midden van het perceel spuiten. „As se it echt goed dwaan wolle, dan soene se it midden fan it perseel eins ek in râne ynsiedzje moatte. Dan hoegse se dêr ek net mear te sproeien. Mar de boeren binne bliid dat se it ûnkrûd 'kwyt binne', weet Sipma. „Boppedat kinne se op dy wize besjen hoe't it rint. Ik sis tsjin de boeren: besykje it ris. Sproei net op 'e rân en al op it midden fan it perseel en sjoch wat de resultaten binne.“

Zaadmengsel

Per hectare akkerkrand komt een boer in aanmerking voor 1500 euro subsidie. Het zaadmengsel krijgen ze toegestuurd. Wie denkt dat vooral biologische boeren, die niet mogen spuiten, aanspraak maken op de subsidie, komt bedrogen uit. Sipma: „Yn Noard-Fryslân dogge sân boeren mei, en ik bin de ienige biologyske boer yn dizze ploech. De oaren binne allegear gongbere boeren.“

Ook Sipma merkt dat de animo onder boeren niet zo groot is. Leden van De Guozzekrite staan nog niet te springen. Een informatiebijeenkomst in Broeksterwâld werd eind vorige maand slecht bezocht. Om toch een mooi groepje deelnemers te krijgen, schoven twee boeren uit Hegebeintum en Hallum aan bij De Guozzekrite. „Wy wolle earst in groep boeren hawwe dy't entûsjast binne, en dan mear boeren derby belûke. De ûndernimmers moatte al wolle. Ast it allinnich foar it jild dochst, wurdt it neat. It moat no earst wat groeie: al dwaande leare. Dan hawwe we it takomend jier mear dielnimmers.“

Boeren zijn sceptisch om de oude akkeronkranden weer moedwillig op delen van hun akkers te zaaien, dat begrijpt Sipma ook wel. „It mei net in pleach wurde.“

Kamille wil je bijvoorbeeld niet hebben - dat vermeerdert zich te snel. Het mengsel bestaat uit kruiden die men niet meer aantreft op de huidige akkerbouwpercelen. Verwacht wordt dus dat ze zich niet buitensporig zullen vermeerderen, maar ook dit zal de praktijk gaan uitwijzen. In het mengsel dat afgelopen voorjaar is uitgedeeld zat te veel phaeccella naar de smaak van de deelnemers. Die verhouding wordt volgend jaar aangepast.

Het is ook wat onbekend allemaal. Hoe zaai je het in? Hoe houd je het bij? Sipma zaait het zo in dat hij ertussen kan schoffelen: bepaalde kruiden wil je gewoon niet aan je akkerland hebben. Hij kent ook een boer die het met de

Ast it allinnich foar it jild dochst, wurdt it neat

hand inzaait. „It is allegear wat útfigearje. Bêst nuver. Dat is eins kennis dy't boeren foarhinne paraat hiene, mar dy't ferdwûn is.“

Vrolijk gezicht

Buiten de voordelen die er voor akkerbouwers zijn, is het ook een vrolijk gezicht in het landschap. Sipma: „It stiet fleurich. En de sweitsjes sjogge je deroerhinne sjitten. En ik sil je wat sizze: de blommen stean ek op ús keukentafel. Dat spilet ek noch mei: it giet net allinnich om produksje, it is ek in mooi gesicht.“

Marten Wesselius, naast ambtenaar ook imker, is het daarmee eens. „Zonder kruiden in het grasland en langs de akkers wordt het wel heel steriel en stil.“

